

SkatteNytt 12 1998, s. 863-864

Förmögenhetsskatten och lagrådet, replik från Björn Forssén på inlägg av Stig von Bahr (SN 10/1998 sid. 603-604) och av Jan-Mikael Bexhed (SN 12/1998 s. 860-862)

Stig von Bahr anser i och för sig i SN 10/1998, sid. 603-604 att min artikel i SN 7-8/1998, sid. 509-517 skjuter på fel mål: kritiken borde gälla RFs utformning och inte lagrådets förhållningssätt, men hans svar sammanfattar egentligen min fråga om det finns en effektiv grundlagsmässig garanti för en rättssäker förmögenhetsbeskattning i 2 kap. 10 § andra stycket RF (retroaktivitetsförbudet). Från ett individuellt praktiskt maktperspektiv förutsätter det enligt min mening att lagrådet anlägger ett kasuistiskt förhållningssätt till varje ny regel om förmögenhetsskatteplikt. Lagrådet måste i varje nytt fall ställa frågan om en sådan regel kan subsumeras under bestämmelsen om skattskyldighet i 6 § första stycket 1 SFL utan att en tillämpning av retroaktivitetsförbudet i 2 kap. 10 § andra stycket RF blir aktuell. Lagrådet har inte heller ansett att rättsläget är klart genom att uttala någon generell princip med stöd av det fall som Stig von Bahr nämner, RÅ 1992 ref. 10, utan har en annan motivering för att inte pröva retroaktivitetsförbudet. Jan-Mikael Bexhed anser inte bara att det materiella rättsläget är klart, utan till och med att en prövning skett från lagrådets sida. I sådant fall hade väl inte lagrådet behövt motivera sitt förhållningssätt på annat sätt än att åberopa RÅ 1992 ref. 10 (vilket inte har skett). Han anser att därav går att utläsa att bara man "etiketterar" en skatt förmögenhetsskatt, kan den inte komma i konflikt med retroaktivitetsförbudet, vilket jag inte anser. Bärande skäl mot en kasuistisk prövning av retroaktivitetsförbudet i förevarande sammanhang saknas enligt min mening, men jag upprepar inte här mina argument för att retroaktivitetsförbudet kan träffa vissa fall av förmögenhetsbeskattning vid 1998 års taxering av O-listeaktier som funnits på A-listan den 29 maj 1997 eller senare. I stället konstaterar jag bara att det är de reellt maktlösa aktieägarna som drabbas, medan huvuddelägarna får fribrev. Aktiebolagslagens minoritetsskyddsregler hjälper inte och den drabbade kan t.ex. inte heller jämka ett konsortialavtal från bolagets bildande, då vederbörande har förvärvat egendom från en andrahandsmarknad, varför lagrådet i ett sådant fall till och med borde ha en förhöjd prövningsplikt. Grundlagsskyddet mot den offentliga maktutövningen är ju det enda som återstår för vederbörande, och poängen med det är här att individen inte skall drabbas i efterhand av majoritetens maktutövning i form av beslut om införande av beskattning. I annat fall kan man överhuvudtaget inte tala om någon praktiskt sett effektiv konstitutionell dimension i demokratibegreppet. Har genom lagrådets förhållningssätt den som köpte en förmodat förmögenhetsskattefri O-listeaktie, exempelvis i augusti 1997 - dvs. innan regeringen lade förslaget om lagändringen på riksdagens bord den 19 september 1997 - erhållit en från ett konstitutionellt demokratiperspektiv godtagbar förklaring till varför denne skall betala förmögenhetsskatt för aktien vid 1998 års taxering bara för att den avregistrerades på bolagets initiativ från A-listan den 29 maj 1997 eller senare (t.ex. i juni 1997), medan huvuddelägarna med reell makt som var med vid avregistreringsbeslutet får fribrev? Inte enligt min mening. Frågeställningen sammanfattas av Stig von Bahr. Beträffande de delar av Jan-Mikael Bexheds inlägg som rör den aktuella frågeställningen får jag bara framhålla att jag inte påstår att det skulle vara "omöjligt att lägga förmögenhetsskatt på en tillgång som förvärvats före den tidpunkt då en ny förmögenhetsskatteregel trätt i kraft". Jag har bara sagt några ord om vad jag anser är en från rättssäkerhetssynpunkt rimlig tolkning av vilken omständighet som i ett fall som det aktuella skall anses utlösa skattskyldighet till förmögenhetsskatt.